

Beleidsplan 2022·2025

Poort naar de Wierden van Groningen

Inhoud

Voorwoord	4
Poort naar de Wierden	7
Onze missie	7
Onze visie	7
Belevingswaarde	8
Economische waarde	8
Educatieve waarde	8
Verbindende waarde	8
Terugblik 2018-2021	10
Professionalisering	10
Verhoogde inzet op landschapsbeleving	10
Archeologische presentatie	11
Onderscheidende publiekstrekker	11
Bijdrage aan leefbaarheid en sociale cohesie	11
Actief partnerschap	13
Vergroting werkervaring en faciliterend voor onderzoek	13
Speerpunten en kernactiviteiten 2022-2025	15
Speerpunt 1: Verdere professionalisering	15
Speerpunt 2: Verstevinging positie Poort naar de Wierden	22
Speerpunt 3: Platform bieden voor debat	23
Speerpunt 4: (Blijven) verduurzamen	23
Speerpunt 5: Verankeren van de drie gedragscodes in het museumbeleid	25
Bijlage 1: Organisatie, directie en bestuur	28
Bijlage 2: Begroting 2023	30
Bijlage 3: Visualisatie stakeholders	31
Bijlage 4: Samenvatting Speerpunten 2022-2025	32

Voorwoord

**Met genoeg presenteren wij ons beleidsplan 2022-2025
Poort naar de Wierden van Groningen.**

Museum Wierdenland ligt midden in het Nationaal Landschap Middag-Humsterland, dat met zijn oeroude wierden, middeleeuwse kerkjes, kronkelende wegen, slingerende dijken en pittoreske dorpen van een unieke schoonheid is. Het wordt bovendien gerekend tot de oudste cultuurlandschappen van Europa. In dit Nationaal Landschap neemt Ezinge een bijzondere positie in; het is de enige plaats in Nederland waarvan onomstotelijk vaststaat dat er al sinds de 6e eeuw voor Christus sprake is van onafgebroken bewoning. Daarmee is Ezinge het oudste permanent bewoonde dorp van Nederland. De archeologische opgravingen in Ezinge (1923-1934) door prof. dr A.E. van Giffen wierpen destijds een volledig nieuw licht op de voorchristelijke wierdenbewoning in Noord-Europa. Internationaal trokken ze de aandacht, niet in het minst vanwege de ontdekking dat de Ezingers al in de IJzertijd in boerderijen woonden en dus niet meer in hutten, zoals altijd aangenomen was. Tot op de dag van vandaag is de wierde Ezinge een begrip in de internationale archeologie.

Als enig archeologisch museum in de provincie Groningen laten we met trots en plezier onze bezoekers kennismaken met het 'Pompeï van het Noorden', zoals Ezinge dankzij de opgravingen bekendstaat. We prijzen ons daarbij gelukkig gevestigd te zijn in het hart van Middag-Humsterland. Een bezoek aan het museum is een ideaal

vertrekpunt voor een verkenning van het Nationaal Landschap. Museum Wierdenland is een geregistreerd museum met ANBI-status.

Het voor u liggende beleidsplan is tot stand gekomen op basis van onder meer een aantal bijeenkomsten en brainstormsessies met vrijwilligers en partners van het museum. Door de pandemie en de komst van een nieuwe directeur in 2021 kwam het bestuur na rijp beraad tot het besluit om het vigerende beleidsplan (2018-2020) een jaar langer van toepassing te verklaren en het nieuwe beleidsplan in 2022 te laten starten. Het bestuur is voornemens om de volgende beleidsperiode opnieuw in de pas te laten lopen met de periode die in de Provinciale Cultuurnota wordt aangehouden.

Met tevredenheid kijken we terug op de vorige beleidsperiode 2018-2021. In 2021 werd onze ambitie om in de Provinciale Cultuurnota 2021-2024 opgenomen te worden, gerealiseerd. De honorering stelde het bestuur in staat om de omvang van de aanstelling van Elise van Ditmars, die in 2021 als directeur en opvolger van Heidi Renkema aantrad, uit te breiden en een medewerker Educatie voor 0,2 fte te benoemen. Het zijn belangrijke stappen op weg naar een sterkere basis. Aan die sterke basis dragen óók de vrijwilligers bij. Zij zijn de kracht van het museum en dankzij hun inzet slaagden we er in om ook tijdens de pandemie de connectie met de bezoekers niet te verliezen en de lijnen naar buiten open te houden.

Alle reden dus om enthousiast en ambitieus vooruit te blikken op de komende jaren. Vanuit onze passie voor archeologie, landschap en cultuur gaan we voort met de verdere ontwikkeling van Museum Wierdenland als Poort naar de Wierden van Groningen.

In Museum Wierdenland willen we dat elke bezoeker, jong en oud, trots is op dit gedeelte van Groningen. Om trots te zijn moet je eerst begrijpen waarom iets zo bijzonder is. Dat ontdek je in ons museum!

Elise van Ditmars, directeur

Poort naar de Wierden

Museum Wierdenland is het enige archeologische museum in de provincie Groningen en daarmee hoeder van de archeologie, het landschap en de cultuur van de wierden, een erfschat van meer dan 2500 jaar oud.

Wierden, in Friesland 'terpen' genoemd, zijn kunstmatig opgeworpen heuvels die al ver vóór Christus ontstonden. Toen zo'n 3000 jaar geleden de zeespiegelstijging afnam ontstonden door aanslibbing van zand en klei de kwelders. Deze slibden geleidelijk aan zo hoog op dat ze aantrekkelijk werden als vestigingsplaats voor landbouwers. De eerste generatie bewoners vestigde zich omstreeks de 6e eeuw voor Christus op deze natuurlijke verhogingen in het landschap. Toen in de daarop volgende eeuwen de zeespiegel weer ging stijgen en het water de woonplaatsen dreigde te overstromen, begonnen de mensen hun woonplaatsen op de kwelder- en oeverwallen kunstmatig op te hogen met onder meer stro, kwelderplaggen, mest en afval.

Onze missie

Museum Wierdenland verbindt door de ontwikkeling van het wierdenlandschap en zijn archeologie en cultuur door de tijd heen te tonen en te laten ervaren.

Archeologie, landschap en cultuur zijn in ons museum de pijlers voor het beleefbaar maken van de geschiedenis en verhalen van het wierdenlandschap.

Wij ontsluiten archeologisch erfgoed en acteren snel op actuele archeologische vondsten. Als museum willen we informeren, inspireren, verrassen, verwonderen, kennis verrijken en de nieuwsgierigheid prikkelen.

Onze visie

In onze visie is Museum Wierdenland **Poort naar de Wierden voor zoveel mogelijk mensen.**

Het verhaal van de wierden en terpen in het noordelijk waddenkustgebied wordt in ons museum aan een zo breed mogelijk publiek verteld. Daarmee zijn we de Poort naar de Wierden van Middag-Humsterland en ver daarbuiten. Het gebied strekt zich uit van onze achtertuin tot aan de noordelijkste randen van Nederland en zelfs tot in Scandinavië.

Als Poort naar de Wierden zijn we een belangrijke schakel in de vrijetijdseconomie. We profileren ons daarbij als Ecomuseum in ontwikkeling. De term 'ecomuseum' verdient enige uitleg. Het woord 'eco' is afgeleid van het Oudgriekse woord 'oikos', dat de betekenis heeft van huis, familie, gezin, huishouden (of economie) en landgoed. In de Oudheid werd de oikos beschouwd als de hoeksteen van de samenleving. Het concept Ecomuseum bouwt voort op die traditie: het museum als integraal onderdeel van het landschap en zijn bewoners. Museum Wierdenland omarmt de grondslagen van het Ecomuseum: identiteit, verbinding, gemeenschapszin en participatie.

De missie en visie worden uitgewerkt aan de hand van vier maatschappelijke kernwaarden:

Belevingswaarde

Museum Wierdenland zet aan tot denken en tot actie. Het museum creëert rust en ruimte om te reflecteren en kritisch na te denken en vormt een ideale omgeving voor persoonlijke ontwikkeling en zingeving. Een museumbezoek brengt plezier en ontspanning, inspireert en daagt uit. Zeker als dit museum gelegen is in een Nationaal Landschap dat te bezoeken is en dat door de verhalen in en buiten het museum beter begrepen en beleefd kan worden door de presentaties, maar ook door excursies met gidsen door het cultuurhistorisch landschap.

Economische waarde

Cultuur is van betekenis voor de (vrijtijds)economie, de creatieve industrie, het toerisme en de kwaliteit van de woonomgeving. Een museum is een bron van activiteiten, reuring en aantrekkingskracht, een plek midden in de samenleving met ook economische betekenis. Museum Wierdenland vertelt het verhaal van het terpen- en wierdenland, een essentieel onderdeel van het noordelijk kustgebied. De aanwezigheid van het museum genereert kwaliteit, geld, brengt mensen op de been en draagt bij aan de vitaliteit van het gebied.

Educatieve waarde

Museum Wierdenland is het geheugen van het terpen- en wierdenland. Het beheren en tentoonstellen van objecten en de bijbehorende verhalen is een kerntaak met een grote maatschappelijke betekenis. Ze geven uitdrukking aan een gedeelde geschiedenis, aan een identiteit en ze leggen een link met de actualiteit. Museum Wierdenland is een ideale omgeving om te leren, voor jong en oud. Het museum stimuleert creativiteit door bezoekers uit te dagen en te inspireren met activiteiten en presentatievormen. Met vrijwilligerswerk, stages en educatieve projecten krijgen mensen de kans hun vaardigheden en talenten te ontwikkelen.

Verbindende waarde

Verhalen over de (verre) geschiedenis van het gebied, gekoppeld aan enerzijds tastbare in het museum tentoongestelde objecten, en anderzijds het huidige landschap, zorgen voor verbondenheid van inwoners met hun omgeving, en stimuleert de zorg daarvoor. In activiteiten, in samen kijken of in samen doen, ontmoeten mensen elkaar. Het versterkt hun binding met elkaar, met het verleden en het heden en met de eigen omgeving. Het museum is een ideaal platform voor verbinding en debat. Vrijwilligers en vrienden die zich binden aan het museum vormen een groot maatschappelijk kapitaal. Mensen ontmoeten elkaar in en door Museum Wierdenland vanuit een gedeelde passie en een gemeenschappelijke interesse.

Over Museum Wierdenland

Museum Wierdenland is in 1994 opgericht. Grondlegger is Jan Delvigne (1943-2014). Samen met andere bevlogen liefhebbers van archeologie en landschap zette hij zich in om het vondstmateriaal van de archeologische opgravingen die tussen 1923 en 1934 o.l.v. prof. dr Albert Egges van Giffen in de wierde van Ezinge werden gedaan, aan het publiek te tonen. Deze eerste collectiepresentatie, die destijds een onderkomen vond in het voormalig gemeentehuis van Ezinge en later verhuisde naar het voormalig schoolgebouw aan de Van Swinderenweg, groeide uit tot wat het nu is: een geregistreerd museum, waarin enkele professionals en circa 70 vrijwilligers met elkaar een sterk team vormen en met grote inzet de missie uitdragen. Hecht geworteld in de gemeenschap van Ezinge en het Nationaal Landschap Middag-Humsterland en Poort naar de Wierden van Groningen.

Terugblik 2018-2021

In ons vorige beleidsplan 2018-2021 formuleerden we een aantal strategische speerpunten. Als belangrijkste behaalde resultaten beschouwen we:

Professionalisering

- In 2019 is Ezinge in verband met de gemeentelijke herindeling overgegaan naar de gemeente Westerkwartier. De nieuwe gemeente heeft de structurele subsidie voortgezet zoals die door de voormalige gemeente Winsum aan ons museum was toegezegd.
- In 2021 zijn we opgenomen in de provinciale Cultuurnota 2021-2024; onze subsidieaanvraag werd gehonoreerd met een bedrag van € 30.000,-.

Met de financiële ondersteuning van de provincie kon de omvang van de aanstelling van de directeur van 0,5 naar 0,75 fte worden uitgebreid en was het mogelijk een professionele educatiemedewerker voor 0,2 fte aan te stellen.

Verhoogde inzet op landschapsbeleving

Nationaal Landschap Middag-Humsterland, en in breder verband het noordelijk waddengebied, begint bijna letterlijk in onze achtertuin, namelijk met de nabijgelegen wierde De Bouwerd waar rond 1930 een archeologische vondst werd gedaan, die tot de belangrijkste van Noord-Nederland wordt gerekend: het dubbele paardengraf met hond uit de 8e eeuw.

- Jarenlang belemmerde een hoge aarden wal het zicht vanuit het museum op bovengenoemde unieke historische locatie. Dankzij inzet van de gemeente Westerkwartier kon het terrein worden aangekocht en is de hinderlijke wal verwijderd. Hierdoor is de zichtlijn op het landschap hersteld.
- Met TenneT-gelden via de Provincie Groningen hebben we de eerste aanzet kunnen geven tot de planontwikkeling van een nieuwe museumtuin, waarmee we recht doen aan het oorspronkelijke ontwerp van het museumgebouw dat uitgaat van een sterke verbinding tussen 'binnen' en 'buiten'.
- Het museum is de plek waar je kennis opdoet over de archeologie, het landschap en de cultuur van de wierden, maar het échte museum is buiten. Wij prijzen ons gelukkig midden in Nationaal Landschap Middag-Humsterland gevestigd te zijn en wij willen de bezoekers daarvan zoveel mogelijk deelgenoot maken. In de afgelopen periode hebben we ons sterk gemaakt voor een uitbreiding van het aanbod aan rondleidingen, fietstochten, excursies en arrangementen en we kunnen daarbij een beroep doen op een goed geïnformeerd gidsenteam. We werken hierin ook intensief samen met de lokale gemeenschap, zoals de kerk, de Allersmaborg en ondernemers, om met elkaar een toeristisch ecosysteem te realiseren.
- Het thema 'landschap' – een van de drie pijlers van ons tentoonstellingsbeleid – kreeg ook in de afgelopen periode stevige aandacht in onze wisselexposities.

Archeologische presentatie

Wij hebben kwaliteit hoog in ons vaandel staan en in dit kader past een hoogwaardig aanbod dat op aansprekende wijze wordt getoond.

- Er is een aanzet gegeven tot het ontwikkelen van een plan voor de modernisering van de vaste collectiepresentatie.
- Sinds de zomer van 2021 worden er belangrijke archeologische vondsten in de omgeving van Adorp en Sauwerd gedaan. Dankzij een goede samenwerking met de provincie Groningen konden wij al kort na de eerste archeologische ontdekkingen bij Adorp de vondsten in ons museum laten zien.

Review

Bij de opening van de nieuwe expositie 'Een sloot aan vondsten' ook verder rondgekeken en tot de conclusie gekomen dat het museum een prachtig overzicht geeft hoe mensen in Noord-Nederland aan het begin van onze jaartelling op de wierden leefden en werkten. Een aanrader voor iedereen die archeologie en geschiedenis een warm hart toedragen.

Onderscheidende publiekstrekker

Met de tentoonstelling Syrië. Tells, de wierden van het Midden-Oosten? in 2019 gingen we 'internationaal', zowel in de thematiek (Syrische tells en Nederlandse terpen en wierden) en presentatie (meertalige informatiebordjes) als in de samenwerking. Zo zochten we, behalve bij het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, aansluiting bij het internationaal gerichte Centre of

Global Heritage and Development en hadden we contacten met de oud-directeur Ayham al-Fahkri van het museum in Raqqa die ook de tentoonstelling heeft geopend. In dit verband werd ook samengewerkt met de afdeling Noord van Vluchtelingenwerk Nederland.

Bijdrage aan leefbaarheid en sociale cohesie

Het museum is hecht geworteld in de lokale gemeenschap en wij zien het als onze vanzelfsprekende taak om bij te dragen aan leefbaarheid en sociale cohesie. Belangrijke activiteiten waren:

- In september 2021 stelde het museum haar terrein achter het gebouw ter beschikking voor het opzetten van een grote tent waarin de volgende activiteiten plaatsvonden:
 1. Symposium over natuurinclusieve landbouw in de gemeente Westerkwartier.
 2. Symposium in het kader van het project 'Op Terphoogte' van de Waddenacademie.
 3. Project 'Tafels van Hoop' van de hervormde kerkelijke gemeente te Zuidhorn, waarin statushouders, 'nieuwe' Nederlanders en iedereen die van oudsher in de regio woont met elkaar in contact werden gebracht.
- We zijn in 2019 deelnemer geworden van 'Kindpakket gemeente Westerkwartier'. Bewoners met een laag besteedbaar inkomen kunnen in ons museum een gratis kinderverjaardagsfeestje houden.
- Naast de vaste tentoonstelling en de grote wisseltentoonstellingen, is er met enige regelmaat een kleine wisseltentoonstelling over een specifiek onderwerp

dat met de directe omgeving van Ezinge is verbonden, zoals een minitentoonstelling gewijd aan leven en werk van de grondlegger van Museum Wierdenland Jan Delvigne; en een minitentoonstelling over Ezinge in WO II.

- In het kader van de leergemeenschap met samenwerkingsschool 'Op Wier', zijn er minitentoonstellingen die worden ingericht door leerlingen van de basisschool.
- In de rijk gevulde museumwinkel is voor belangstellenden nadere informatie verkrijgbaar over archeologie, landschap en de cultuur en geschiedenis van het wierdenlandschap. Ook zijn er streekproducten te koop. Bewoners van de streek maken graag gebruik van de winkel voor cadeaus.

Actief partnerschap

In de afgelopen periode zochten we, naast de gebruikelijke samenwerkingsverbanden (zie bijlage voor een overzicht van de stakeholders), nadrukkelijk het partnerschap op met andere musea in de regio.

- Met de Ezinger werkgroep 'Trijntje Soldaats' werd de samenwerking geïntensiveerd, zodanig dat met enige regelmaat in Museum Wierdenland een activiteit wordt georganiseerd waarin het vertellen van sprookjes en verhalen centraal staat. Trijntje Soldaats uit Ezinge vertelt haar verhalen daar rond 1800 en deze zijn samengebracht in het eerste Nederlandse sprookjesboek.
- In 2021 besloten Museum Wierdenland, Openluchtmuseum Het Hoogeland (Warffum), Museum Menkemaborg (Uithuizen), het Visserijmuseum (Zoutkamp), Kloostermuseum St.

Bernardushof (Aduard) en Museum/Borg Verhildersum (Leens) zich gezamenlijk te presenteren als de Groninger Waddenmusea en elkaar zodoende te versterken.

Elk museum vertelt een opmerkelijk aspect van de geschiedenis van het leven aan de Groninger Waddenkust. Het samenwerkingsverband is in 2021-2022 financieel ondersteund door de Provincie Groningen, de gemeente Westerkwartier en gemeente Het Hogeland. Het succes ervan was zichtbaar in de hoge bezoekersaantallen in de zomer van 2021.

Vergroting werkervaring en faciliterend voor onderzoek

In de afgelopen periode zijn we, voor zover de omstandigheden het toelieten, doorgegaan met het inzetten van een juniordirecteur, die de directeur assisteert bij de dagelijkse werkzaamheden. Ook hebben we stageplekken kunnen aanbieden aan een pabo-student en twee masterstudenten geschiedenis. De tentoonstelling Kiek! Opgraving in beeld, die in het najaar van 2021 werd geopend, werd gerealiseerd in samenwerking met het Groninger Instituut voor Archeologie (GIA) van de Rijksuniversiteit Groningen. Het streven is om de samenwerking met het GIA te continueren om op de hoogte te blijven en gevoed te worden met de resultaten van archeologische onderzoek en de laatste ontwikkelingen op het gebied van archeologie.

Speerpunten en kernactiviteiten 2022-2025

In de komende jaren blijven we vanuit onze passie voor de archeologie, het landschap en de cultuur van de wierden doorgaan met de verdere ontwikkeling van Museum Wierdenland als Poort naar de Wierden van Groningen en daarbuiten.

Op basis van de missie en visie stellen we voor de beleidsperiode 2022-2025 de volgende speerpunten en kernactiviteiten vast.

Speerpunt 1: Verdere professionalisering

Doel: De belevingswaarde, de economische waarde, de educatieve waarde en de verbindende waarde versterken.

De komende jaren zetten we in op verdere professionalisering van de collectiepresentatie en -registratie, het vrijwilligers- en educatiebeleid, de PR en de financiën. Daarmee sluiten we aan bij de provinciale en gemeentelijke doelstellingen ten aanzien van cultuur en toerisme, zoals kennisontwikkeling en professionalisering, het versterken van musea en het stimuleren van een bruisend en vernieuwend aanbod in Stad en Ommeland.¹

Kernactiviteiten

Herinrichting en vernieuwing vaste collectiepresentatie

De vaste tentoonstelling geeft een indruk van het ontstaan van de wierden en het wierdenlandschap en brengt jaarlijks vele bezoekers naar ons museum en naar het dorp Ezinge en omstreken. In onze vaste presentatie zijn voornamelijk archeologische objecten te

zien, deels uit onze eigen collectie, deels in permanente bruikleen gegeven door het Noordelijk Archeologisch Depot in Nuis (provincie Groningen) en door het Groninger Museum. In 2022 is een start gemaakt met de voorbereidende werkzaamheden voor de herinrichting en vernieuwing. Het streven is om in 2024 de vernieuwde presentatie aan te bieden:

- De geschiedenis van het oudste cultuurlandschap van Nederland willen we beter zichtbaar maken met frisse, heldere verhaallijnen en met meer aandacht voor de uniciteit van de wierde van Ezinge in de context van de internationale archeologie. De vernieuwing van de presentatie van onze vaste collectie is erop gericht om het Verhaal van Groningen duidelijk over het voetlicht te brengen en onze topstukken behorend tot de Collectie Groningen breed onder de aandacht te brengen.
- De huidige vormgeving is verouderd en we gaan deze uniform maken, met aandacht voor toegankelijkheid, interactie en een duidelijke verbinding naar de wierde De Bouwerd, de vindplaats van het dubbele paardengraf achter het museum.
- In 2023 zetten we bovendien in op onderzoek en vervolgens het werven van fondsen met het doel de klimaatbeheersing in het gebouw (de ruimtes voor de vaste en wisseltentoonstellingen) te verbeteren. Behalve dat we daarmee onze eigen collectie goed kunnen beheren en onderhouden voldoen we daarmee ook aan de veelal strenge klimatologische eisen die ingeval van bruikleen worden gesteld. In het kader van verdere professionalisering is dit van ongekend belang.

Intensivering samenwerking bij wisseltentoonstellingen

‘Waarom moeilijk doen als het samen kan,’ is een bekende slogan van Loesje en wij sluiten ons graag bij deze uitspraak aan. Het uitgangspunt bij wisseltentoonstellingen is dat er een relatie is met de centrale thema’s van Museum Wierdenland: archeologie, landschap en de met het wierdenlandschap en zijn bewoners verbonden uitingen van cultuur.

- We gaan meedoen aan het project ‘Onder Ons’, een initiatief van het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) om samen met andere archeologische musea in Nederland tentoonstellingen te maken, met als basis de rijkscollectie in Leiden. In dit verband gaan wij samen met het RMO een tentoonstelling voorbereiden en inrichten over de Etrusken. De bloeitijd van de Etrusken wordt gedateerd in de 6e eeuw voor Christus, het moment dat in de wierde van Ezinge sporen van de eerste bewoners zijn gevonden. De expositie wil tonen hoe een andere cultuur elders in de wereld in deze periode leefde en staat gepland voor 2024.
- Binnen Noord-Nederland zoeken we voor onze komende wisselexposities samenwerking met o.a. Museum Nienoord en Belvédère. Nog dichterbij huis gaan we, voor een tentoonstelling die gepland is in 2023, nauw samenwerken met Stichting Allersmaborg.
- We continueren de relatie met het GIA en andere partijen o.a. om recente, belangwekkende onderzoeks- en

opgravingsresultaten te presenteren. Dit stelt ons in staat om snel te acteren op archeologische ontdekkingen in het gebied (zoals recent in Adorp en Sauwerd). We beogen op deze wijze de kwaliteit van de archeologische presentatie te verhogen en de nieuwsgierigheid van bezoekers naar het unieke wierdenlandschap en zijn schatten te prikkelen.

- We streven ernaar jaarlijks twee grote wisseltentoonstellingen aan te bieden.

Verbetering en verdere digitalisering van de collectieregistratie

Vanuit de motivatie om erfgoed in samenhang zichtbaar, optimaal vindbaar en voor iedereen toegankelijk te maken, willen we de digitale ontsluiting van onze collectie op een kwalitatief hoger plan brengen:

- Optimalisatie digitale registratie van de collectie in Adlib (Axiell Collections).
- Opname van onze collectie in Collectie Nederland en Europeana.
- Deelnemen in de klankbordgroep m.b.t. de pilot Digitaal Erfgoedplatform Groningen (initiatief van Erfgoedpartners, Groninger Archieven, Universiteitsbibliotheek Groningen en Stichting Verhalen van Groningen; verwachte startdatum voorjaar 2023).

Versterkte inzet op educatie

Liefde en zorg voor de waarden van het wierdenlandschap begint met weten en begrijpen. Met educatie investeren we in de toekomst van ons cultureel erfgoed. We richten ons daarbij zowel op kinderen (de rentmeesters van straks) als volwassenen.

- We maken educatie tot een meer integraal onderdeel van de vaste collectiepresentatie en de wisseltentoonstellingen. Op deze manier willen we kinderen op een ongedwongen manier meenemen in het verhaal van de wierden.
- We gaan het Wierdenlab ontwikkelen en inrichten tot een plek waar jong en oud zelf onderzoek kan doen; geïnspireerd door verleden, heden én toekomst nodigen we uit om met eigen vragen aan de slag te gaan, waarbij het plezier van het opdoen van kennis voorop staat, bijvoorbeeld door onderzoek van eigen tuingrond. In een 'Living Lab' worden ideeën en kennis uit de lokale gemeenschap opgehaald en onderzocht, waarbij de leefomgeving een leeromgeving wordt.
- We zetten de 'leergemeenschap' die we met basisschool 'Op Wier' in Ezinge met (financiële) steun van Centrum K&C (Kunst & Cultuur) tot stand hebben gebracht, voort. Tegelijkertijd hebben we de intentie om de 'leergemeenschap' uit te breiden naar andere basisscholen in Middag-Humsterland.²

² In de leergemeenschap onderzoeken school en museum samen hoe ze het lokale erfgoed op een betekenisvolle manier aan hun onderwijs kunnen verbinden en in het museum kunnen laten zien en beleven. Het bijzondere aan deze leergemeenschap is dat kinderen zelf een actieve rol hebben in de samenwerking en mogen meedenken door middel van bijvoorbeeld een leerlingenraad.

- Museum Wierdenland participeert in het programma Culturele Mobiliteit via Erfgoedpartners en K&C Groningen. Met de Erfgoedbus kunnen schoolklassen een bezoek brengen aan ons museum.
- We willen nieuwe (digitale) vertelvormen ontwikkelen, zoals bijvoorbeeld 'luisterwandelingen', die vooral ook aansprekend zijn voor jongeren.
- Het blijven ontwikkelen en aanbieden van arrangementen, zoals museumbezoek in combinatie met een verkenning van het landschap per fiets onder leiding van een gids.
- Met het oog op educatie brengen we de inhoud van de museumwinkel nadrukkelijker onder de aandacht van belangstellenden.
- Uitbreiding aantal uren educatiemedewerker om aan de toenemende vraag en onze ambities rond educatie te kunnen voldoen.

Sterk vrijwilligersbeleid

Cultuur en erfgoed zetten mensen in hun kracht en leidt tot meedoen in de samenleving is onze stellige overtuiging, en de circa 70 vrijwilligers van ons museum zijn daarvan het overtuigende bewijs. De vrijwilligers zijn de kracht van ons museum. In het vrijwilligersbeleid is vastgelegd dat bij aanmelding er een intake gesprek plaats vindt met (een van) de vrijwilligerscoördinatoren; en bij afscheid een exit gesprek. De coördinatoren hebben oog voor de talenten en de ervaring die een vrijwilliger meebrengt. Rekening houdend met de wensen van de vrijwilliger zoeken ze samen een plek of taak in het museum waar de bijdrage van de vrijwilliger het meest tot zijn recht komt. Deze werkwijze blijft van kracht.

Binnen het concept van het Ecomuseum is een belangrijke rol weggelegd voor de lokale gemeenschap en daarmee voor de vrijwilligers. Het is daarom ook belangrijk om te blijven investeren in de onderlinge verbinding en de verbreding van de groep, alsmede in kennisontwikkeling. We willen ons sterk maken voor het aanbieden van een breed palet aan cursussen en lezingen die zowel kennisverrijkend zijn als bijdragen aan commitment aan het museum en het wierdenlandschap.

PR versterken

We werken aan een grotere en meer professionele inzet van marketingmiddelen om onze naamsbekendheid te vergroten, meer bezoekers te trekken, verder te professionaliseren en donateurs en sponsors te werven. Met het oog hierop ondernemen we de volgende acties:

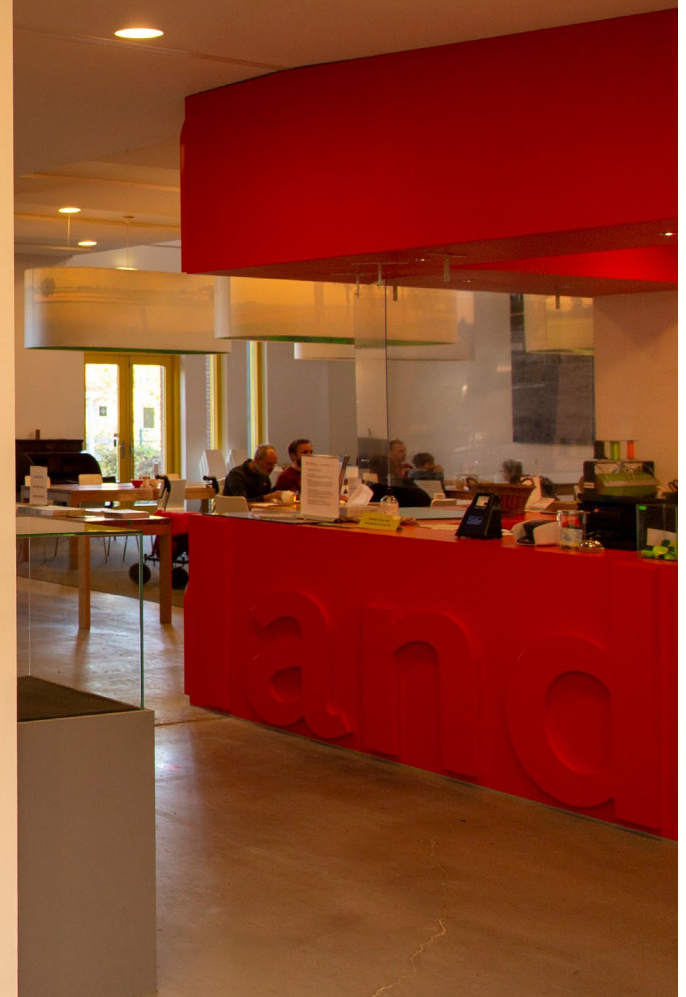
- Onderzoeken van de mogelijkheid om vanuit de Coöperatie Sterke Musea voor het samenwerkingsverband van de zes Groninger Waddenmusea een professionele PR-medewerker aan te stellen.
- Ons programma nog meer via sociale media onder de aandacht brengen door betaalde promotie.
- Per kwartaal een externe nieuwsbrief uitbrengen.
- Vrienden-/donateursbestand uitbreiden, waarbij nadrukkelijk de ANBI-status onder de aandacht wordt gebracht.
- Samenwerking intensiveren met Marketing Groningen en soortgelijke partijen in de provincie.
- Realiseren van een nieuwe website.
- Renovatie van de ontvangstbalie.

Vergroten financiële slagkracht

In de afgelopen beleidsperiode hebben we ons mogen verheugen in belangrijke financiële bijdragen van de gemeente Westerkwartier en de provincie Groningen. Zo vond er m.b.t. de gemeentelijke subsidie een warme overdracht plaats van de gemeente Winsum naar de gemeente Westerkwartier en werden we in 2021 opgenomen in de Cultuurnota 2021-2024 van de provincie Groningen. Wat betreft onze eigen middelen waren we in staat ruimschoots te voldoen aan de eis om minimaal 21,5% eigen inkomsten op te brengen. Dit alles tezamen maakt dat onze financiële basis zich verstevigd heeft. Dat neemt niet weg dat het een grote uitdaging is om jaarlijks tot een sluitende begroting te komen en de noodzakelijke professionalisering door te voeren. We ervaren in dit verband enkele knelpunten en zijn ons bewust van een aantal toekomstige aandachtspunten. Zo zijn we voor onze wisseltentoonstellingen en activiteiten momenteel geheel afhankelijk van fondsen. Per wisseltentoonstelling moeten fondsen worden geworven voor de uitvoering. Op de vaste begroting is hiervoor geen financiële ruimte. Dit brengt een grote mate van onzekerheid met zich mee. Wat betreft een correcte toepassing van de Fair Practice Code schieten onze financiële middelen op dit moment tekort. We realiseren ons ook dat onze plannen ten aanzien van klimaatbeheersing en het aanleggen van een museumtuin enerzijds inkomsten genereren, anderzijds (onderhouds)kosten met zich meebrengen. Gezien het feit dat onze subsidieaanvraag bij de provincie Groningen deels is gehonoreerd – € 30.000 i.p.v. de gevraagde € 55.000 – blijven we zoeken naar versterking van onze financiële slagkracht om onze eigen ambities en plannen op de middellange termijn te kunnen realiseren. We sturen daarbij op:

- Meer inkomsten genereren (op basis van diverse in dit plan genoemde kernactiviteiten) bij fondsen, door giften, subsidies, het trekken van meer bezoekers e.d.
- Een optimalisering van de gemeentelijke subsidie, die sinds 2009 is gefixeerd op hetzelfde bedrag; de stijging van de energieprijzen doet de druk op de exploitatie toenemen.
- Verwerven van een hogere structurele subsidie van de provincie.

Speerpunt 2: Versteving positie Poort naar de Wierden

Doel: Identiteitsvorming en verbinding.

De vrijetijdseconomie, en de wijze waarop deze zich ontwikkelt, is niet alleen van essentieel belang voor de werkgelegenheid en de economie, maar ook voor de brede welvaart, de leefbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving, stelt de landelijke overheid in haar 'Perspectief Bestemming Nederland 2030'. De provincie Groningen onderschrijft deze visie.³ Wij zien het als onze maatschappelijke opgave een bijdrage te leveren aan brede welvaart en breed welzijn. Vanuit onze positie als Poort naar de Wierden gaan we ons ontwikkelen in de richting van een Ecomuseum (zie boven: *Poort naar de Wierden voor zoveel mogelijk mensen*), om langs die weg verder te bouwen aan een solide basis voor een vrijetijdseconomie en het ontwikkelen van een toeristisch ecosysteem met sterke verbindingen, zowel binnen als buiten de organisatie.

Kernactiviteiten

- **Verdere planuitwerking museumtuin** i.s.m. Landschapsbeheer Groningen, de gemeente Westerkwartier en Dorpsbelangen Ezinge ('Ezingen verbindt'). We werken toe naar een museum met belevingstuin dat zowel een sterke verbinding met het dorp als een sterke uitstraling naar buiten heeft. We willen de bezoekers uitnodigen en verleiden tot een verdere verkenning van het wierdenlandschap.

- We blijven **investeren** in lokale relaties, zoals de Allersmaborg, de werkgroep 'Trijntje Soldaats', de dorpsgemeenschappen, de lokale kerkgemeenschap, scholen in de buurt etc.
- We stimuleren **actieve en laagdrempelige cultuurparticipatie** en continueren de verbinding met bewoners, alsmede organisaties in onder meer het sociaal domein, maar ook met cultuurmakers uit de regio, lokale kunstenaars, en andere regionale, culturele organisaties bij (o.a. educatieve) activiteiten.
- We maken het collectief van de **Waddense musea toekomstbestendig** door te blijven samenwerken op verschillende niveaus. Met deze alliantie willen we de culturele infrastructuur van Groningen optimaal versterken.
- In het tentoonstellingsbeleid werken we aan het vinden van een **goede balans** tussen reflectie op de eigen regio en het bieden van verbeeldingsrijke perspectieven op de wereld daarbuiten in samenwerking met musea in de regio en andere (inter)nationale musea.

3 Strategische visie Vrijetijdseconomie Provincie Groningen 2021-2030.

Speerpunt 3: Platform bieden voor debat

Doel: Identiteitsvorming en public engagement.

Middag-Humsterland appelleert met zijn oeroude wierden, Middeleeuwse kerken, kronkelende wegen, slingerende dijken en pittoreske dorpen aan een gevoel van unieke schoonheid. Niet voor niets kreeg het in 2005 vanwege zijn unieke en waardevolle landschappelijke waarde de status van Nationaal Landschap. Daarmee is niet gezegd dat Middag-Humsterland een museumlandschap is. Het is een gebied waar mensen wonen, werken, ondernemen en recreëren. Hoe combineer je het zorg dragen voor een erfschat van meer dan 2500 jaar met een vitaal platteland? Museum Wierdenland ziet het als zijn taak een platform te bieden voor debat en dialoog over maatschappelijk relevante onderwerpen in dit verband.

Kernactiviteiten

- Gestalte geven aan Huis voor archeologie, landschap en cultuur.
- Organiseren symposia, debatavonden, lezingen.

Speerpunt 4: (Blijven) verduurzamen

Doel: Bewustwording.

Met de aanschaf van een warmtepomp in 2009 en het aanbrengen van zonnepanelen in 2015 werden de eerste stappen gezet in verduurzaming en die ontwikkeling hebben we in de afgelopen jaren doorgezet. Ook de komende jaren blijven we verduurzamen.

Kernactiviteiten

- Onderzoek starten naar de realisatie van een groen dak.
- We willen in onze communicatie naar de bezoekers op een ongedwongen manier wijzen op een milieubewust beleid. Dit doen we onder meer door gebruik te maken van gerecycled promotiemateriaal en wat de horeca betreft lokaal in te kopen en biologische producten aan te bieden. Ook bij wisseltentoonstellingen maken we voornamelijk gebruik van recyclebaar materiaal voor tekstbordjes, informatiepanelen e.d.

Een greep uit het gastenboek in het museum:

- * *Heel interessant, vooral voor een randstedeling*
- * *Voor de derde keer hier! Altijd weer de moeite waard*
- * *Altijd weer verrassend, en kwaliteit. Ik kom hier graag (steeds weer)*
- * *Wat een informatief en veelzijdig museum, op een mooie plek te midden waar de geschiedenis tot stand kwam. Dank!*

Speerpunt 5: Verankeren van de drie gedragscodes in het museumbeluid

Doel: Voor iedereen gelijkwaardig toegankelijk en aantrekkelijk zijn.

We omarmen de drie gedragscodes van de cultuursector: de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. We willen de principes van deze codes verankeren in onze organisatie en werkwijze.

Kernactiviteiten

- **Governance Code Cultuur**

Het bestuur volgt de richtlijnen van de Governance Code Cultuur in samenstelling, aftreden, toezicht en verantwoording. Er is een vertrouwenspersoon aan het museum verbonden. In voorkomende gevallen kunnen medewerkers en vrijwilligers een beroep hierop doen. In het kader van Governance is afgesproken dat er in de komende beleidsperiode, naast het overleg met de directie, jaarlijks 1 à 2 keer gestructureerd overleg van het bestuur zal zijn met de vrijwilligers.

- **Fair Practice Code**

Hoewel er de afgelopen periode enkele stappen gezet zijn in de toepassing van de Fair Practice Code, schiet deze ten aanzien van de salariëring van de medewerkers tekort. Het bestuur ervaart dit als een onbevredigende situatie en het streeft ernaar de Fair Practice Code als normatief kader te hanteren bij afspraken over de betaling van de medewerkers en opleidingsmogelijkheden.

- **Code Diversiteit en Inclusie**

In de afgelopen beleidsperiode zijn we de Code Diversiteit en Inclusie gaan toepassen in het personeelsbeleid en bij de realisatie van tentoonstellingen. Zo werkten we bij de realisatie van de Syriëtentoonstelling (Syrië. Tels, de wierden van het Midden-Oosten?) samen met onder meer Vluchtelingenwerk, asielzoekerscentra en in de regio verblijvende Syriërs. Bij de tentoonstelling 'Groningen. Kunstenaarsparadijs!?' werden dagbestedingsorganisaties en zorginstellingen in de regio benaderd om mee te doen aan dit kunstproject. Binnen het bestuur van Museum Wierdenland blijven we aandacht besteden aan diversiteit wat leeftijd en competenties betreft. Tegelijkertijd versterken we de organisatie door het bieden van werkervaringsplekken, stages, onderzoek en mogelijkheden als junior directeur/junior conservator. In ons museum is plek voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Indien gewenst we ondersteunen we hen in re-integratie. Hoewel een substantieel deel van ons team van vrijwilligers AOW-gerechtigd is, is het niettemin divers wat leeftijd en achtergrond betreft. De vrijwilligerscoördinatoren houden, in samenspraak met de directie, een scherp oog op Diversiteit en Inclusie.

Bijlage 1

Organisatie, directie en bestuur

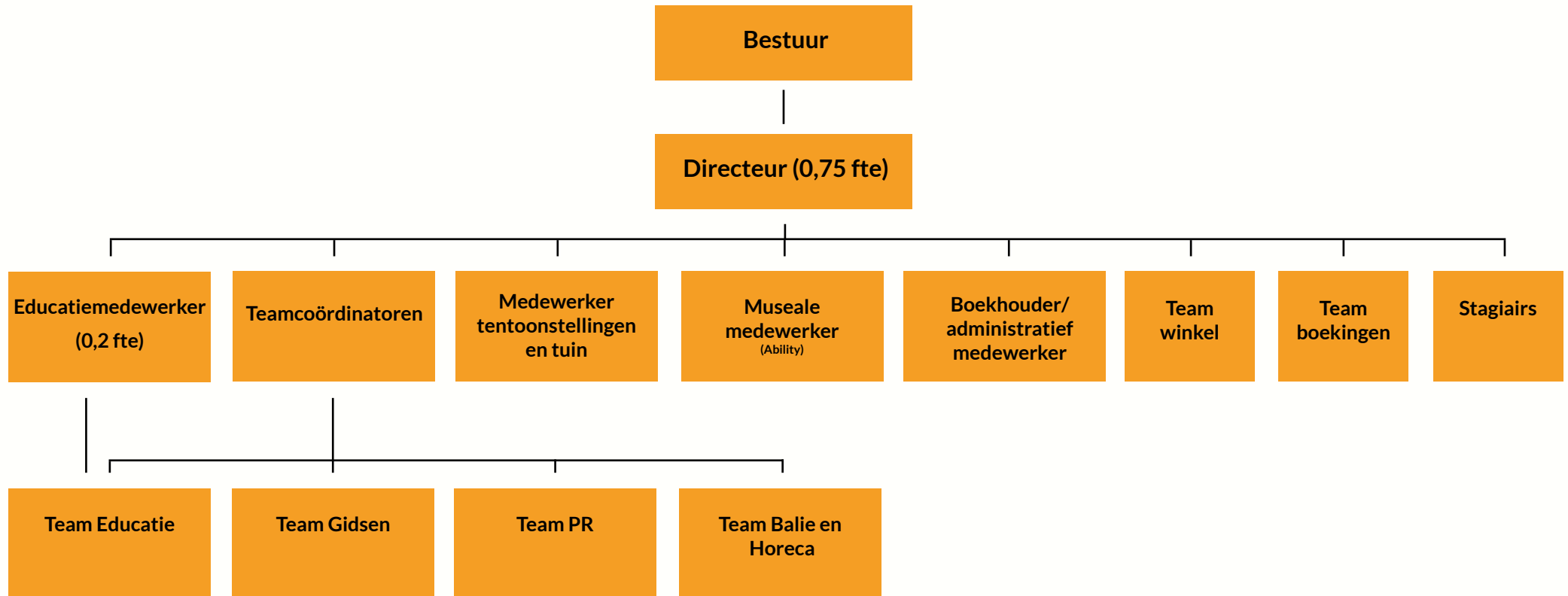
Museum Wierdenland kent een bestuursmodel met een bestuur en een directie. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het bereiken van de doelstelling van de stichting en voor de uitvoering van het beleid. Het bestuur stelt een directeur aan voor de dagelijkse leiding van het museum. De verdeling van de taken en verantwoordelijkheden tussen het bestuur en de directie, alsmede de volmacht van de directie, liggen vast in de statuten en in het directiestatuut. Bestuur en directie handelen zoveel mogelijk volgens de Governance Code Cultuur (zie hierboven), op basis van het model 'directie met meewerkend bestuur'.

Statutair bestaat het bestuur uit ten minste vijf leden. Wierdenland streeft naar een divers bestuur met een brede relevante, maatschappelijke ervaring. Elk bestuurslid heeft kennis van

een vakgebied dat van belang is voor goed bestuur. Er is een bestuursprofiel beschreven en de profielen van bestuursleden met een functie zijn omschreven. Hoewel het in een kleine organisatie onvermijdelijk is dat de bestuursleden hier en daar zelf meewerken, streven we naar professionaliteit in besturen.

In Museum Wierdenland zijn 70 vrijwilligers actief, verdeeld over zes teams. Er zijn twee betaalde medewerkers: educatiemedewerker (0,2 fte) en directeur (0,75 fte). Twee vrijwilligers fungeren als vrijwilligerscoördinatoren. Afspraken en voorwaarden voor vrijwilligers en medewerkers zijn vastgelegd in een reglement. Er is een vacature voor 'huismeester' (0,8 fte), die we willen aanstellen via een werkleerbedrijf. De juniordirecteur (0,7 fte) ontvangt een vrijwilligersvergoeding.

Organisatieschema

Bijlage 2

Begroting 2023

*Projectsubsidies: bij tegenvallende inkomsten worden uitgaven aangepast. Het negatieve exploitatieresultaat wordt veroorzaakt door de geraamde stijging van de energiekosten. Deze onzekerheid leidt ertoe dat er geen meerjarenbegroting is bijgevoegd.

Medio 2023 verwachten we meer zicht te hebben op de lange termijneffecten en zullen dat vertalen in een meerjarenbegroting.

	Inkomsten	Uitgaven
Entree/rondleidingen/activiteiten/etc	30500	
Winkel	13000	
Horeca	19000	
Subsidies		
Vrienden MW	1500	
Gemeente Westerkwartier	63700	
Provincie Groningen	31600	
Projectsubsidies*	20000	
Overige inkomsten	3000	
Totaal	182300	
Kosten Personeel		
Management		47200
Educatied medewerker		13000
Museale medewerker		5000
Schoonmaak		2000
Vrijwilligers		6500
Scholing/overige kosten		3000
Huisvesting		
Huur		36500
Gas, elektra		15000
Overige		8000
Organisatiekosten		11800
PR/marketing		4500
Museale kosten		22000
Inkoop horeca		7000
Inkoop winkel		8000
Totaal		189500
Exploitatieresultaat		-7200

Bijlage 3

Visualisatie stakeholders

Bijlage 4

Samenvatting Speerpunten 2022-2025

Speerpunt 1: Verdere professionalisering

Doel: De belevingswaarde, de economische waarde, de educatieve waarde en de verbindende waarde versterken

Kernactiviteiten: herinrichting en vernieuwing vaste collectiepresentatie; intensivering samenwerking m.b.t. wisseltentoonstellingen; verbetering en vernieuwing van de collectieregistratie; versterkte inzet op educatie; sterk vrijwilligersbeleid; versterken PR; vergroten financiële slagkracht

Speerpunt 2: Versteving positie Poort naar de Wierden

Doel: Identiteitsvorming en verbinding

Kernactiviteiten: planuitwerking museumtuin; intensivering samenwerking lokale gemeenschap; stimuleren actieve en laagdrempelige cultuurparticipatie; samenwerking Waddenmusea bestendigen; samenwerking met andere regionale en (inter) nationale musea initiëren

Speerpunt 3: Platform bieden voor debat

Doel: Identiteitsvorming en public engagement

Kernactiviteiten: Gestalte geven aan Huis voor archeologie, landschap en cultuur; organiseren symposia, debatavonden, lezingen, etc.

Speerpunt 4: (Blijven) verduurzamen

Doel: Bewustwording

Kernactiviteiten: Onderzoek realisatie groen dak en milieubewustzijn uitdragen

Speerpunt 5: Verankeren van de drie gedragscodes in het museumbeleid

Doel: Voor iedereen gelijkwaardig toegankelijk en aantrekkelijk zijn

Kernactiviteit: Richtlijnen Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie

Colofon

Organisatie:	Stichting Museum Wierdenland
Adres:	Van Swinderenweg 10, 9891 AD Ezinge
KvK nummer:	41011843
Website:	www.wierdenland.nl
Telefoon:	0594 621524
E-mail:	directie@wierdenland.nl
Contactpersoon:	Elise van Ditmars (directeur)
Redactie:	Nina van den Broek
Vormgeving:	Anita Kadijk
Fotografie:	Geert Job Sevink, Studio Smik, Chantal Ensing en Rob de Jong

